TOP JOINT EXAMINATIONS

Kenya Certificate of Secondary Education

102/2 — KISWAHILI — Kidato cha 4

(LUGHA)

Oktoba. 2022 - Muda: Saa 2½

MWONGOZO

MWIGO WA MTIHANI KUU WA KCSE

KIDATO CHA NNE

KARATASI YA PILI

WARAKA HUU UMEBAKI NI MALI YA
TOP JOINT EXAMINATIONS.
HUMILIKI HAKI ZA KUUZA TENA AU KUSAMBAZA.

TPJ-KIS-202210

1. UFAHAMU **(ALAMA 15)**

(a) Ni mfumo wa mawasiliano katika jamii yoyote ile. (alama 2)

(b) Lugha ya taifa na ile inayoteuliwa kutumia katika shughuli zote za taifa ambayo hueneza umoja na uelewano katika jamii ilhali lugha ya kikazi ni ile inayotumiwa kuendesha shughuli rasmi za taifa. (alama 2)

(c) (i) Huhitajika ili kueneza maongozi ya taifa ya kuleta ufahamikiano kote nchini.

(ii) Ili kuvunja na kukomesha hisia za kibinafsi na kikabila. (alama 2)

(d) (i) Ni chombo cha mawasiliano katika nyanja za elimu, biashara, maandishi na siasa.

(ii) Ni kiungo cha kueneza umoja na maelewano miongoni mwa jamii tofauti.

(iii) Ni kitambulisho cha utaifa. (alama 3)

(e) (i) Haiwezekani.

(ii) Matendo na hulka za binadamu.

(iii) Mfano

(iv) Mazingira (alama 4)

(f) (i) Ni chombo cha mawasiliano.

(ii) Ni kielelezo cha fikra na hisia za binadamu. (alama 2)

 Copyright © 2022

2. UFUPISHO **(ALAMA 15)**

(a)

- ✓ ***Binadamu huishi kwa kutangamana.***
- ✓ ***Binadamu huathiriana kitabia, kifikiria, kimavazi na kimaisha.***
- ✓ ***Watu wote wana uwezo wa kuathiri na kuathiriwa.***
- ✓ ***Wanaoathiriwa zaidi ni mahirimu wao na vijana.***
- ✓ ***Hali ya kuathiriana huitwa shinikizo-rika.***
- ✓ ***Wattu wazima pia huathiriwa na wenzao.***
- ✓ ***Watu wote wanaweza kuathiriwa na shinikizo-rika,.***
- ✓ ***Ni vigumu kukabiliana na shinikizo-rika. (alama 7, 1 ya utiririko)***

(b)

- ✓ ***Shinikizo-rika hujitokeza kwa sura nyingi.***
- ✓ ***Kulazimisha watu kutenda kinyume na imani yao.***
- ✓ ***Wanaokataa kushinikizwa hubezwa na kugengwa na wenzao.***
- ✓ ***Pia wanaweza kutishwa kwa kutumia mabavu.***
- ✓ ***Wanaoshinikizwa wasimame kidete na watetee msimamo wao.***
- ✓ ***Wanasaikolojia wanapendekeza watu wajiamini.***
- ✓ ***Asiyejiamini atahangaishwa na wenzake. (alama 6, 1 ya utiriko)***

3. MATUMIZI YA LUGHA **(ALAMA 40)**

(a)

(i) /a/ /i/

✓ ***/a/ irabu ya chini kati /i/ irabu ya juu***

(ii) /s/ /z/

✓ ***/s/ sighuna /z/ ghuna***

Alama 2x 1 =2

(b)

✓ ***Mzizi ni sehemu ya neno inayobeba maana kuu na ambayo haibadiliki ilhali shina ni sehemu ya neno yenye mzizi na viambishi tamati***

Alama 1x1=1

(c)

✓ ***Nimsubiri Otieno aje anisaidie kuchanja kuni.***

✓ ***Baba alisamehe mwanawe kwa kosa alilofanya jana n.k*** ***alama 1x1=1***

(d)

RN+RH+t+RE+RT+RN

✓ **Mwanariadha *wa Kenya* yuko uwanjani akifanya mazoezi.**

RN RH t RE RT RN ***alama 4x1/2 =2***

(e)

Waleteni ***wa- let- e- ni***

Nafsi mzizi himizo wingi ***alama 4x ½=2***

(f)

- ✓ ***Matoto yalinunuliwa majiatu maridadi.***

Alama 1x1=1

(g)

- ✓ ***Baba <u>na</u> mama wa<u>na</u>lima kondeni. -kiunganishi na wakati uliopo*** ***Alama 2x1=2***

(h)

- ✓ ***Wanafunzi wasomao kwa bidi hupita mtihani.***

Alama 2x1=2

(i)

Mfano ;

- ✓ ***Cheruiyot alifika shuleni <u>leo asubuhi</u>***

Alama 2x1=2

(j)

- ✓ ***john <u>si</u> mhalifu ingawa – t- kipungufu***
- ✓ ***<u>alikuwa</u> sokoni – t – kikamilifu***
- ✓ ***<u>alipokamatwa</u> –halisi***

Alama 3x1=3

(k)

Mfano;

- ✓ ***Kikombe chenyewe ndicho kilivunjika***

Alama 2x1=2

 Copyright © 2022

(l)

- ✓ ***"Sina nafasi leo lakini nitafika kesho." Cherera akamwambia mjomba yake.***

Alama 1/2 x6=3

(m)

S			
KN			**KT**
N	**V**	**-** **S**	**T**
Kboko	**hicho**	**kilichotumika**	**kimevunjika**

Alama 4x1/2 =2

(n)

- ✓ ***Kuonysha kuendelea kwa maelezo Fulani mf.Tukikutana sitamzungumzia kwa kuwa…***
- ✓ ***Kuonyesha maelezo yaliyo wazi kwa msikilizaji mf.Niliamua kurejea kwetu mambo yaliponiendea mrama .Kama mjuavyo,ng'ombe akivunjika guu malishoni…***
- ✓ ***Kuonyesha kuwa kuna maelezo mengine yaliyotangulia lakini hayajaandikwa mf- …n ani kweli lisemwalo lipo na kama halipo linakuja***

Alama 2x1=2

(o)

- ✓ ***Sentensi ya amri***

Alama 1x1=1

(p)

✓ ***Yule ameharibu ua lililopandwa kwa uani*** ***Alama 1x1=1***

(q)

✓ ***Nyanya atakua amepika sima .*** ***(alama 1x1=1)***

(r)

✓ ***Obiero alianika nguo mvua ilipopoza.***

(alama 2x 1 =2)

(s)

✓ ***KI-VI (kiroboto/viroboto)***

✓ ***M-WA- (mtu/watu)***

alama 2x1=2

(t)

(i) Kihusishi ***Alishambuliwa na majambazi.*** ***alama 1x1=1***

(ii) Kuonyesha umilikaji –***Babake ana mali nyingi.*** ***(alama 1x1=1***

(u)

Mjomba alijengewa **nyumba** **kwa matofali** na **fundi wale** **jana jioni**.

mjomba-kiima

Nyumba/kwa matofali/fundi wale –shamirisho

Jana jioni-chagizo ***alama 3x1=3***

(v)

i) Hitilafu/kasoro/dosari/ila

ii) Hata hivyo ***(alama 2x1=2)***

(w)

✓ ***Alifika shuleni na kuonekana nyumbani*** ***(alama 1x1=1***

ISIMU JAMII **(ALAMA 10)**

(a)

(i) Madhumuni

- ✓ ***Mada huathiri uteuzi wa msamiati***
- ✓ ***Mada hudhibiti toni inayotumika***
- ✓ ***Usanifu wa lugha hutegemea kule kunakozungumziwa***

(ii) Hali (alama 2)

- ✓ ***Hali ya mtu huathiri toni au kiimbo k.m. mtu mwenye huzuni hutumia toni ya chini***
- ✓ ***Muundo wa sentensi huathiriwa na hali ya mtu***
- ✓ ***Hali ya mtu yaweza kuathiri usanifu wa lugha.***

(iii) Mazingira

- ✓ ***Mazingira hudhibiti ishara zinazotumika.***
- ✓ ***Mazingira huathiri toni/ kiimbo***
- ✓ ***Mzungumzaji huchota msamiati kutoka anakozungumzia***
- ✓ ***Mazingira hudhibiti urasmi wa lugha***

(alama 2x3=6) kadaria mengine kama cheo, elimu, uana n.k

(b)

- ✓ ***Kiswahili kufanywa lugha rasmi***
- ✓ ***Kiswahili kuwa lugha ya taifa***
- ✓ ***Kiswahili kuwa somo la lazima shuleni***
- ✓ ***Kiswahili kutumiwa bungeni kama lugha rasmi***
- ✓ ***Kiswahili kutumiwa katika machapisho ya serikali***

(alama 4x1=4)

HUU NDO UKURASA WA MWISHO ULIOPIGWA CHAPA

 Copyright © 2022